

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.21.03>

УДК 929(477.8)+069(091)

**Оксана Вознюк, Анатолій Силук**

## Грані співпраці Михайла Кучинка і Волинського краєзнавчого музею

Автори розповідають про М. Кучинка як фундатора Волинського краєзнавчого музею і вказують на зроблені ним знахідки під час археологічних розкопок. У статті представлені скарби, які є у фондах та експозиції музею, а також окремі публікації, у яких вчений використав колекцію музею. Згадується його спільна діяльність з Волинським краєзнавчим музеєм у міжнародних контактах, на конференціях семінарах тощо. Музейні колеги, учні та вихованці Михайла Кучинка Григорій Охріменко, Юрій Мазурик, Олексій Златогорський, Ігор Маркус, Володимир Савицький, Михайло Вашета, Тарас Верба, які тривалий період працювали або працюють у секторі археології, відділах давньої історії Волині та охорони пам'яток історії та культури краю Волинського краєзнавчого музею, організували та брали участь в археологічних експедиціях та розкопках. Археологічну практику студенти проходили на розкопках давньоруського городища в с. Городище Луцького району, одразу за Чаруковим. Це був перший сезон розкопок під керівництвом Михайла Кучинка, які згодом дали чимало дуже цікавих знахідок, в тому числі й відомий «городищенський скарб» срібних прикрас. Учений створив свою археологічну школу, під його керівництвом стали кандидатами наук чимало його учнів. Він неодноразово був офіційним опонентом на захисті докторських і кандидатських дисертацій із проблем археології та середньовічної історії України. Стверджено, що багаторічна плідна науково-дослідна та культурно-освітня діяльність Михайла Кучинка в музейному контексті розкриває значний інтелектуальний потенціал вченого, високу національну свідомість та альтруїстичне служіння науці та культурі України. Співпраця Волинського краєзнавчого музею та відомого волинянина значно збагатила і розширила внутрішній потенціал кожного, наповнила його новим змістом та дала можливість зреалізувати ряд регіональних та міжнародних наукових та культурних проєктів.

**Ключові слова:** Михайло Кучинко, музей, археологія, історія, Волинь, Полісся.

*Oksana Voznyuk, Anatoly Silyuk*

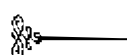
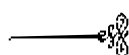
*The facets of cooperation between Mikhail Kuchinko and the Volyn Regional Museum*

The authors tell about M. Kuchynko as the founder of the Volyn Museum of Local Lore and point out the findings made by him during archeological excavations. The article presents the treasures that are in the funds and expositions of the museum, as well as individual publications in which the scientist used the museum's collection. His joint activity with the Volyn Museum of Local Lore is mentioned in international contacts, conferences, seminars, etc. Museum colleagues, students and pupils of Mykhailo Kuchynko Hryhoriy Okhrimenko, Yuriy Mazuryk, Oleksiy Zlatohorsky, Ihor Markus, Volodymyr Savytzkyi, Mykhailo Vasheta, Taras Verba culture of the Volyn Museum of Local Lore, organized and participated in archaeological expeditions and excavations. Students underwent archeological practice during excavations of an ancient Russian settlement in the village of The settlement of Lutsk district, right after Charukov. This was the first season of excavations led by Mykhailo Kuchynko, which later yielded many very interesting finds, including the famous "Horodyshche treasure" of silver jewelry. The scientist created his own archeological school, under his leadership many of his students became candidates of science. He has repeatedly been an official opponent in the defense of doctoral and master's theses on the problems of archeology and medieval history of Ukraine. culture of Ukraine. The cooperation of the Volyn Museum of Local Lore and the famous Volyn resident has significantly enriched and expanded the internal potential of each, filled it with new content and made it possible to implement a number of regional and international scientific and cultural projects.

*Key words:* Mykhailo Kuchynko, museum, archeology, history, Volyn, Polissya

В успішній діяльності музейних установ в сучасних умовах значну роль відіграє організоване навколо закладу громадське середовище, до якого входять друзі музею, волонтери, громадські організації та творчі спілки тощо. Особливу роль і вплив на зміст музею та виконання його місії і соціальних функцій в суспільстві відіграють і відомі країни – науковці, краєзнавці, письменники, освітні та культурні діячі. Попри наявність численних публікацій з досвіду окремих музейних колективів в цій ланці роботи, залишається поза увагою дослідників узагальнення місця і ролі громадського активу, окремих особистостей в музейній структурі, їх вплив на формування іміджу музею, створення та опрацювання колекцій, налагодження різноманітної та багатовекторної науково-дослідної і культурно-освітньої роботи, використання для цього соціальних мереж. В даній публікації розглянемо становлення творчих стосунків та внесок у діяльність Волинського краєзнавчого музею його почесного наукового співробітника, відомого українського археолога та історика, доктора історичних наук, професора Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, члена Національної спілки краєзнавців України, Почесного краєзнавця України Кучинка Михайла Михайловича.

Михайло Кучинко, уродженець Закарпаття, прибувши в 1972 році по направленню до Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки, пов'язав все своє професійне життя із Луцьком і Волинню, полюбив цей український край. За плечима уже були історичний факультет Ужгородського державного університету, аспірантура відділу археології Інституту





суспільних наук (нині Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича) НАН України у Львові, успішний захист під керівництвом відомого вченого М. Ю. Смішка кандидатської дисертації та диплом кандидата історичних наук за спеціальністю „Археологія”. Робота в Луцьку на посадах старшого викладача, доцента, професора, завідувача кафедри в поєднанні із інтенсивною викладацькою і науковою роботою увінчалася успішним захистом в 1999 році докторської дисертації.

Важливою складовою науково-дослідної діяльності Михайла Кучинка стала пам'яткоохоронна і музейна робота та багаторічні польові археологічні розвідки і стаціонарні розкопки (2; 14). Під керівництвом вченого впродовж 1970-1990-х років проводились археологічні дослідження на території Волинської області. М. Кучинко здійснював розкопки давньоруських пам'яток у Луцьку, Володимирі-Волинському, Перемилі, Любомлі, Усичах, Шепелі та інших населених пунктах. Важливими були розкопки селища IX – XIII ст. в ур. Гнідавська Гірка в м. Луцьку (1972 р.); давньоруського городища IX – XII ст. в урочищі ”Вал” в с. Городище-2 Луцького району в 1977–1989 рр., результати яких опубліковані у вигляді монографії; розкопки на літописному городищі X – XIII ст. в м. Любомлі та ін.

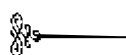
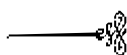
Михайло Кучинко створив свою археологічну школу, продовживши кращі традиції волинської археології, закладені Олександром Цинкаловським та Яном Фітцке.

Перші наукові контакти Михайла Кучинка із Волинським краєзнавчим музеєм, як головним музеєм області, який володів чималою цікавою збіркою регіональних старожитностей, зафіксовані з листопада 1973 року, коли молодий вчений передав на поповнення археологічної колекції перші 22 артефакти, виявлені і опрацьовані в першому археологічному сезоні на Волині. Протягом 45 років до музейної колекції було передано біля тисячі археологічних знахідок, серед яких унікальний давньоруський скарб срібних прикрас XI – XII століть (Додаток 1) та комплекс предметів побуту із розкопок поселення в ур. Гнідавська Гірка в Луцьку (Додаток 2), які сьогодні стали гордістю музею та Волині.

Скарб срібних прикрас XI – XII ст., віднайдений у 1983 році під час археологічних розкопок за участю студентів-істориків Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки в урочищі «Вал» с. Городище-2 Луцького району, Михайло Кучинко передав до археологічної колекції музею 1987 та 1988 роках двома етапами, відповідно 8 і 5 одиниць збереження. Складається із жіночих прикрас – п'яти шийних гривен, трьох браслетів, п'яти намистин, загальною вагою – 1 кг 400 г. Скарб було віднайдено на глибині 2,2 м в східній частині городища в районі печі будівлі боярського двору. За матеріалом, складом та технікою виготовлення належить до традиційних прикрас давньоруської знаті. За висновком М. Кучинка, прикраси виготовлені волинським майстром. Предмети скарбу первісно опрацьовані і атрибутовані М. Кучинком (7; 8, 78 – 87; 9, 141 – 148, 172 - 173). В Інституті археології Академії наук України під час дослідження скарбу проведено реставратором Т. Бабенко очищення та консервацію 5 намистинок. Музейну атрибуцію та науковий опис провела Наталія Пушкар, головний хранитель Волинського краєзнавчого музею. Для фахівців скарб вперше було виставлено на виставці старожитностей у 1985 р. на V-му Міжнародному конгресі археологів-славістів в м. Києві. З 1988 року скарб періодично експонується в стаціонарній експозиції та на виставках Волинського краєзнавчого музею.

Як відомий історик-волинезнавець, фахівець в галузі археології, спеціальних історичних дисциплін М. Кучинко приймав участь як консультант в роботі науково-методичної ради та фондово-закупівельної комісії музею, залучався до атрибуції та ідентифікації музейних предметів, рецензування тематико-експозиційних планів, підготовці музейних проектів. Брав участь в наукових історико-краєзнавчих конференціях, круглих столах, масових культурно-освітніх заходах, професійному навчанні музейних працівників. В 2004 році став почесним науковим співробітником музею. Дирекція музею підтримала і допомогла здійснити в 90-х роках XX ст. перші великі видавничі проекти дослідника (6; 9; 11).

Музейні колеги, учні та вихованці Михайла Кучинка Григорій Охріменко, Юрій Мазурик, Олексій Златогорський, Ігор Маркус, Володимир Савицький, Михайло Вашета, Тарас Верба, які тривалий період працювали або працюють у секторі археології, відділах давньої історії Волині та охорони пам'яток історії та культури краю Волинського краєзнавчого музею, організували та брали участь в археологічних експедиціях та розкопках. Завдяки тісній співпраці та спільним науковим дослідженням ними опрацьовано значний пласт археологічних матеріалів із фондів колекцій музею, на основі чого підготовлено ряд монографічних та колективних видань, фахових





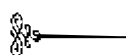
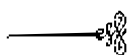
статей та каталогів, стаціонарних та пересувних виставок тощо. Узагальненням відомих на кінець 1970 – середину 2020-х рр. даних стала видрукована у 2017 році книга-довідник “Археологічні пам’ятки Волинської області” (1). Значним доповненням і уточненням археологічних карт і довідників по Волині стали карти, підготовлені М. М. Кучинком та Г. В. Охріменком з активним залученням музейних колекцій та документів наукового архіву музею. У цих виданнях відображені пам’ятки регіону, які зазначені в усіх попередніх місцевих археологічних картах, а також і відкриті в результаті археологічних досліджень та розвідок протягом останніх 50-ти років.

Окремої уваги і позитивної оцінки заслуговує організаційна участь Михайла Кучинка в міжнародній науковій співпраці та між музейних українсько-польських проектах із вишами та музеями міст Люблін, Замость, Хелм, залучення до них відомих польських археологів та організаторів науки Яна Гурбу, Анжея Коковського, Анжея Броніцького. Особливо тісні і плідні стосунки склалися між Волинським краєзнавчим музеєм та Замостським музеєм в м. Замості (15, 16).

Найбільш значимою подією в культурному житті регіону кінця ХХ століття став спільний проект німецько-польсько-української виставки «Скарби східних готів», яка відбулася під патронатом президента Польщі Александра Квасневського. Унікальний ансамбль срібних виробів та прикрас готів початку V століття із с. Качин Камінь-Каширського району експонувався в Замосці, Варшаві та Ополі, що знайшло відображення у німецько- та польськомовних каталогах.

У вересні 1996 року реалізовано спільний польсько-український проект у рамках Європейських днів спадщини «Спільне коріння – спільне майбутнє», в якому взяло участь 120 науковців із Польщі та України. П’ятиденне міжнародне спілкування включило конференції з питань охорони пам’яток історії та культури в Холмі й Луцьку, ознайомлення зі станом пам’яток на маршруті Холм-Замосць-Хрубешов-Володимир-Волинський-Луцьк-Колодажне-Любомль-Шацьк. Модератором наукової частини в Луцьку на історичному факультеті виступив Михайло Кучинко. Висока оцінка результатів цієї конференції, організованої за сприяння Регіонального осередку студій і охорони культурного середовища в Любліні, дала підстави до планування в майбутньому подібних спільних польсько-українських проектів, організації пам’яткоохоронних заходів, запозичення досвіду організації всепольського проекту поквдратного (2 x 2 км) археологічного обстеження всієї території країни та складання детальної археологічної карти національного культурного надбання та запровадження його як експерименту в Турійському районі на Волині.

У 1998 році М. Кучинко, як очільник кафедри археології та спеціальних історичних дисциплін Луцького державного педагогічного інституту імені Лесі Українки, виступив співорганізатором міжнародної наукової конференції «Олександр Цинкаловський і Волинь», яка відбулася за участі більш як 150 доповідачів із України й Польщі у Володимирі-Волинському і була приурочена 100-річчю від дня народження відомого українського та польського археолога, історика та музейника. Вчений спільно із польським колегою Яном Гурбою відкрили меморіальну дошку на приміщенні, де проживав О. Цинкаловський, повертаючи це ім’я українській історичній науці. Продовженням стали в 2000 р. міжнародна наукова конференція «Замойщина і Волинь в минулому тисячолітті. Історія, культура, наука» (13) за підтримки Люблінського університету Марії Склодовської-Кюрі та Волинського державного університету імені Лесі Українки, видання з 2003 року щорічного наукового двомовного польсько-українського збірника «Замостсьсько-Волинських музейних зошитів», який став помітною подією науково-краєзнавчого та культурного життя регіону, наукові конференції в Замосці та Луцьку в 2003 р. «Городища, замки, резиденції на давніх східних землях Речі Посполитої» (10; 12), «Минуле майбутньому. Роль польського і українського музейництва в збереженні і документуванні культурної спадщини пограниччя» (2006 р.); здійснення в 2003-2004 роках багатоетапного проекту «Зникаюча краса». До нього ввійшли: спільна українсько-польська архітектурно-етнографічна експедиція прикордонним Прибужжям в рамках Євросерегіону «Буг», приурочена 10-річчю з часу створення, метою якої було польове обстеження, документування та фотофіксація малих архітектурних форм населених пунктів Володимир-Волинського, Любомльського, Турійського, Іваничівського районів Волинської, Сокальського, Белзьського, Жовківського районів Львівської областей України та Холмського, Замостського, Красноставського, Хрубешовського повітів Люблінського воєводства Польщі; створення фотодокументальної виставки із виданням каталогу та експонуванням в музеях обох країн; підготовка і видання альбому (4; 5).





Проведена робота отримала схвальні оцінки музейників, науковців, спонукала фахівців задуматись над проблемою обов'язкової фотографічної та документальної фіксації малих архітектурних форм, які людина створює і руйнує щодня, облаштовуючи свій побут, будинок, подвір'я, навколишній життєвий простір і які в кінцевому результаті створюють неповторний вигляд сіл та містечок, є головним елементом народної культури, автентичності краю та національної самосвідомості місцевого населення.

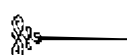
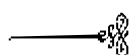
В 2005 році організовано спільно із Хелмським музеєм в Холмі історико-етнографічну виставку «Буг – річка, яка єднає. Історії землеробства Побужжя» із виданням каталогу, до якої було задіяно ряд волинських старожитностей (3).

Археологічні дослідження та розкопки, організовані Михайлом Кучинком Волинській області дали можливість поповнити фондові зібрання Луцького історико-культурного заповідника, Волинського та Любомльського краєзнавчих й інших музеїв значною кількістю експонатів, створити в 1977 році Музей археології Волині, який діє при Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки, ґрунтовні експозиції у Володимир-Волинському, Ковельському й Торчинському історичних, Любомльському й Маневіцькому краєзнавчих музеях; підготувати низку публікацій з історії краю. Також з ініціативи М. М. Кучинка у селі Городище було створено історичний музей на громадських засадах, куди було передано частину археологічних матеріалів із розкопок місцевого давньоруського городища.

Багаторічна плідна науково-дослідна та культурно-освітня діяльність Михайла Кучинка в музейному контексті розкриває значний інтелектуальний потенціал вченого, високу національну свідомість та альтруїстичне служіння науці та культурі України. Співпраця Волинського краєзнавчого музею та відомого волинянина значно збагатила і розширила внутрішній потенціал кожного, наповнила його новим змістом та дала можливість зреалізувати ряд регіональних та міжнародних наукових та культурних проєктів.

#### *Джерела і література:*

1. Археологічні пам'ятки Волинської області (матеріали до "Зводу пам'яток історії та культури України. Волинська область" / упорядники: М. М. Кучинко, Г. В. Охріменко, О. Є. Златогорський. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 710 с., іл.
2. Відомі археологи - дослідники пам'яток України: біографічний словник-довідник : посіб. для студ. вищих навч. закл. / Уклад. Г. В. Охріменко, С. М. Локайчук. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 212 с.
3. Bug. Rzeka, która łączy. Dzieje rolnictwa Pobuża. – Chełm, 2005.
4. Ginaçe riękno. Detal architektoniczny w zabytkach polsko-ukraińskiego pogranicza. Зникаюча краса: Архітектурна деталь у пам'ятках польсько-українського пограниччя. Каталог виставки. – Zamość, 2005.
5. Ginaçe riękno. Зникаюча краса: Альбом. – Zamość: Muzeum Zamojskie w Zamościu, 2006. – 254 с.
6. Кучинко М.М. Волинська земля X – середини XIV ст.: археологія та історія : навч. посіб. / М. М. Кучинко ; М-во освіти і науки України ; відп. ред. Я. Ісаєвич. – Луцьк : Вежа, 2002. – 304 с.
7. Кучинко М. М. Городищенський скарб з Волині / М. М. Кучинко, Р. С. Орлов // Археологія. – К., 1989. – № 2. – С. 96 - 106.
8. Кучинко М. М. Давні та середньовічні скарби. Монографія / М. М. Кучинко, З. М. Кучинко. – Луцьк : Волинська книга, 2007. – 172 с.
9. Кучинко М. М. Давньоруське городище Вал в Надстир'ї / М. М. Кучинко. – Луцьк: Вежа, 1996. – 207 с.
10. Кучинко М. М. З історії середньовічних замків Володимира-Волинського / М. М. Кучинко // Zamojsko – Wołyńskie Zeszyty Muzealne. – Zamość, 2004. – Т. II. – S. 61 – 74.
11. Кучинко М.М. Історично-культурний розвиток Західного Побужжя в IX–XIV століттях. – Луцьк : Надстир'я, 1993. – 159 с.
12. Кучинко М. М. Поховальні пам'ятки X – XIV ст. на території Західної Волині, Холмщини і Підляшшя // Zamojsko – Wołyńskie Zeszyty Muzealne. – Zamość, 2003. – Т. I. – S. 61 – 72.
13. Кучинко М. М. Топографія, укріплення та соціальний зміст городищ Західної Волині, Холмщини і Підляшшя в X – XIX ст. // Zamojszczyzna i Wołyń w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka. Konferencja naukowa. – Zamość, 2000. – S. 7 – 18.
14. Мазурик Ю. Дослідження українських та польських археологів на території Волині та їх роль у формуванні колекцій музеїв краю // Zamojsko – Wołyńskie Zeszyty Muzealne: «Минуле майбутньому». Роль польського і українського музейництва в збереженні і документуванні культурної спадщини пограниччя: матеріали наук. конф. / ред. П. Кондрацюк. – Zamość, 2006/2007. – Т. IV. – S. 269 – 279.
15. Сильок А. Волинський музей в Луцьку та його діяльність в сфері накопичення і охорони пам'яток / А. Сильок // Zamojsko – Wołyńskie Zeszyty Muzealne: «Минуле майбутньому». Роль польського і





українського музейництва в збереженні і документуванні культурної спадщини пограниччя: матеріали наук.конф. / ред. П. Кондрацюк. – Замосць, 2006/2007. – Т. IV. – С. 241 – 252.

16. Силюк А. Співпраця Волинського краєзнавчого музею із музеями Польщі по вивченню та збереженню історико-культурної спадщини українсько-польського пограниччя / А. Силюк // Роль музеїв у культурному просторі України й світу: стан, проблеми, перспективи розвитку музейної галузі. (Збірник матеріалів загальноукраїнської наукової конференції з проблем музеєзнавства, присвяченої 160-річчю заснування Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького). Вин. 11. — Д.: АРТПРЕС, 2009. - 608 с.

Додаток 1.

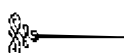
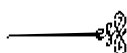
Каталог Городищенського скарбу  
давньоруських срібних прикрас XI – XII століть.

1. Гривна шийна. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення. 17,5 x 17,0 см. Вага 304,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/1, А – 10590, CO2c – 81.
2. Гривна шийна. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення. 17,5 x 17 см. Вага 171,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/2, А – 10591, CO2c – 82.
3. Гривна шийна. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення. 18,5 x 17,5 см. Вага 207,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/3, А – 10592, CO2c – 83.
4. Гривна шийна. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення. 18,0 x 17,0 см. Вага 341,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/4, А – 10593, CO2c – 84.
5. Гривна шийна. Срібло, 875 проба. Лиття, плетення. 16,0 x 15,0 см. Вага 124,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/5, А – 10594, CO2c – 85.
6. Браслет. Срібло, 925 проба. Лиття, плетення. 7,5 x 7,5 см. Вага 65,5 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/6, А – 10595, CO2c – 86.
7. Браслет. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення, чернь. 7,5 x 7,5 см. Вага 60,5 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/7, А – 10596, CO2c – 87.
8. Браслет. Срібло, 500 проба. Лиття, плетення, чернь. 8,0 x 8,0 см. Вага 85,0 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1987). ВКМ, інв. № KB – 57226/7, А – 10596, CO2c – 88.
9. Намистина. Срібло, 916 проба. Лиття, чернь. 2,5 x 2,0 см. Вага 5,76 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1988). Реставратор Т. Бабенко (1986-1987). ВКМ, інв. № KB – 60066, А – 10682, CO2c – 102.
10. Намистина. Срібло, 916 проба. Лиття, чернь. 2,5 x 2,0 см. Вага 3,85 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1988). Реставратор Т. Бабенко (1986-1987). ВКМ, інв. № KB – 60067, А – 10683, CO2c – 103.
11. Намистина. Срібло, 916 проба. Лиття, чернь. 3,5 x 2,0 см. Вага 3,30 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1988). Реставратор Т. Бабенко (1986-1987). ВКМ, інв. № KB – 60068, А – 10684, CO2c – 104.
12. Намистина. Срібло, 916 проба. Лиття, чернь. 2,5 x 2,0 см. Вага 4,69 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1988). Реставратор Т. Бабенко (1986-1987). ВКМ, інв. № KB – 60069, А – 10685, CO2c – 105.
13. Намистина. Срібло, 916 проба. Лиття, чернь. 1,5 x 1,5 см. Вага 1,68 г. Атрибуція М. Кучинко (1983), Н. Пушкар (1988). Реставратор Т. Бабенко (1986-1987). ВКМ, інв. № KB – 60070, А – 10686, CO2c – 106.

Додаток 2.

Каталог археологічних знахідок  
М. Кучинка з розкопок слов'янського городища в м. Луцьку (урочище Гнідава) в 1972 р.  
у фондах Волинського краєзнавчого музею

- Гвіздки залізні VIII – X ст. н. е. ВКМ, інв. № KB – 10913/1 – 2; А – 180/ 1 – 2.  
Перстень мідний, плетений з дроту X – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10921; А – 181.  
Намистина пастова орнаментована VIII – Xст. ВКМ, інв. № KB – 10926/1; А – 182.  
Намистина скляна VIII – Xст. н. е. ВКМ, інв. № KB – 10926/2; А – 183.  
Намистина пастова орнаментована VIII – Xст. ВКМ, інв. № KB – 10926/3; А – 184.





- Намистина пастова орнаментована VIII – Xст. ВКМ, інв. № KB – 10926/4; А – 185.  
Кераміка (фрагменти). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10905/1-195 А – 481/1-195.  
Боло-кулякам'яна для метання. Епоха бронзи. ВКМ, інв. № KB – 10906; А – 482.  
Оселок – брусок для точення. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10907/1; А – 483.  
Оселок – брусок для точення. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10907/2; А – 484.  
Оселок – брусок для точення. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10907/3; А – 485.  
Оселок – брусок для точення. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10907/4; А – 485.  
Шлак скловидний – вогнищеві залишки, які утворюються при спалюванні твердого палива в печах при високих температурах. IX – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10908/1-2; А – 487/1-2.  
Кресало залізне (фрагмент). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10909/1; А – 488.  
Кресало залізне. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10909/2; А – 489.  
Кресало залізне. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10909/3; А – 490.  
Кресало залізне. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10909/4; А – 491.  
Кінські вудила залізні (три фрагменти). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10912/1-3; А – 492/1-3.  
Ножі залізні (14 штук). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10910/1-4; А – 493/1-14.  
Ніж залізний з кістяною ручкою. IX – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10911; А – 494.  
Цвяхи залізні. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10913/1-13; А – 495/1-13.  
Стержень залізний. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10914; А – 496.  
Підківка залізна (фрагмент). IX – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10915; А – 497.  
Прикраса з кістки. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10916; А – 498.  
Амулет кістяний. зуб (ікло) тварини. IX – XI ст. ВКМ, інв. № KB – 10917; А – 499.  
Браслет скляний (2 фрагменти). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10918/3-4; А – 500/1-2.  
Браслет скляний (2 фрагменти). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10918/1-2; А – 501/1-2.  
Лунниця. Дівоча прикраса. Бронза. Лиття. X ст. ВКМ, інв. № KB – 10919А – 502.  
Виріб із кістки усіченої конічної форми із круглим отвором посередині (ймовірно використовувався як пряслице або гудзик). IX – XII ст. ВКМ, інв. № KB – 10922; А – 503.  
Прикраса мідна, бляшка прямокутна із штампованим геометричним орнаментом (фрагмент). IX – XII ст. ВКМ, інв. № KB – 10923; А – 504.  
Перстець мідний, із лінійним геометричним орнаментом (дві повздовжні борозенки). IX – XI ст. ВКМ, інв. № KB – 10924; А – 505.  
Гудзик бронзовий. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10925; А – 506.  
Намистина скляна. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10926/1; А – 507.  
Намистина скляна. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10926/2; А – 508.  
Намистина скляна. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10926/3; А – 509.  
Намистина скляна. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10926/4; А – 510.  
Намистина скляна. XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10926/5; А – 511.  
Шпилька бронзова (фрагмент). XII – XIII ст. ВКМ, інв. № KB – 10927; А – 512.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.21.04>

УДК 904(477.82-21) “653”

**Валентина Петрович**

### **Дослідження Михайлом Кучинком міста Володимира: археологічна спадщина**

*Володимир-Волинський є місцем наукових археологічних досліджень не одного покоління істориків та дослідників різних країн. Археологічні розкопки на території міста проводились з кінця XIX ст., головним чином досліджувались пам'ятки архітектури. Важливі дані в галузі археології та історичній топографії були зібрані вченими XIX-XXст В.Антоновичем, А. Праховим, М. Теодоровичем, О. Левицьким, О. Цинкаловським та археологами П.Раппопортом, М. Малевською, Н. Каргером, Г. Песковою, С. Терським, О.Златогорським, С.Панишком. У статті висвітлюються археологічні дослідження міста Володимира – одного з найдавніших і найбільших міст Волині, що проводилися експедиціями під керівництвом доктора історичних наук, професора М. Кучинка. На основі проаналізованих речових матеріалів прослідковано історію становлення та розвитку міста, наведено характеристику оборонних укріплень та окремих соціально-топографічних частин. Охарактеризовані речові матеріали є вагомим науковим спадщиною доктора історичних наук, професора М. Кучинка. Вона склалася внаслідок багаторічних розкопок і розвідок, проведених*

